

Виконання рішень суду

У рамках правопросвітницької кампанії Мін'юсту «Я МАЮ ПРАВО!» у напрямку «Як вирішити спір?» та «Не отримуєш аліменти?» столична юстиція консультує щодо виконання рішень суду, як складової вирішення спірних ситуацій.

Передумови для введення інституту медіації під час здійснення виконавчого провадження передбачені як процесуальним законодавством, так і Законом України «Про виконавче провадження», оскільки їх норми передбачають можливість укладення мирової угоди в процесі виконання судового рішення.

Так, статтею 19 Закону України «Про виконавче провадження» регламентовано, що сторони у процесі виконання рішення відповідно до процесуального законодавства мають право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ.

Відповідно до приписів статті 434 Цивільного процесуального кодексу України мирова угода, укладена між сторонами, або заява про відмову стягувача від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному або приватному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її для затвердження до суду, який видав виконавчий документ.

Про затвердження мирової угоди у процесі виконання рішення або про задоволення заяви про відмову стягувача від примусового виконання рішення судом постановляється ухвала.

Разом з тим, як зазначено у частині третій статті 434 ЦПК, суд має право відмовити у затвердженні мирової угоди у процесі виконання рішення з підстав, визначених статтею 207 цього Кодексу, а у задоволенні заяви про відмову від примусового виконання рішення - з підстав, визначених статтею 206 цього Кодексу.

Тобто, суд може постановити ухвалу про відмову у затвердженні мирової угоди в процесі виконання рішення, якщо:

- 1) умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, є невиконуваними; або
- 2) одну із сторін мирової угоди представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Також суд може відмовити у задоволенні заяви стягувача (або його законного представника) про відмову від примусового виконання рішення в разі:

- 1) якщо така відмова суперечить закону або порушує права, свободи чи інтереси інших осіб; або

2) якщо дії законного представника стягувача суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Аналогічні положення передбачені статтею 330 Господарського процесуального кодексу України.

На відмінну від норм цивільного та господарського процесуального закону, якими передбачено можливість укладення мирової угоди під час виконання судового рішення, статтею 377 Кодексу адміністративного судочинства України врегульовано питання укладення між сторонами виконавчого провадження заяви про примирення. Така заява сторін або ж заява стягувача про відмову від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному виконавцеві.

За результатами розгляду вказаних заяв суд може постановити ухвалу про затвердження умов примирення сторін виконавчого провадження або про прийняття відмови стягувача від примусового виконання і про закінчення виконавчого провадження.

При цьому суд не затверджує умови примирення сторін виконавчого провадження або не приймає відмову стягувача від примусового виконання, якщо це суперечить закону або порушує чий-небудь права, свободи та інтереси, або ж виходить за межі компетенції суб'єкта владних повноважень.

Важливим моментом, на який треба звернути увагу, є те, що згідно з вимогами процесуального закону сторони можуть примиритися на умовах, що виходять за межі предмета спору, якщо такі умови примирення не порушують прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб.

Отже, за допомогою медіації на стадії виконання судових рішень можна вирішити навіть ті питання між сторонами, які не охоплені судовим рішенням, а також низку проблем, які пов'язані із складністю та неможливістю примусового виконання певних видів рішень. Звернення сторін виконавчого провадження до медіаційної процедури дозволить врахувати інтереси як стягувача, так і боржника та прийняти взаємовигідне рішення, яке може суттєво відрізнитися від рішення суду.

Разом з тим, виходячи з вищенаведених положень процесуального законодавства, слід зазначити, що мирова угода чи заява про примирення набувають юридичної сили лише після їх затвердження судом.

Медіаційна ж угода, як це передбачається в проекті Закону України «Про медіацію» (реєстр. № 3665), не потребує будь-якого затвердження, а домовленості, досягнуті сторонами за результатами проведення медіації, можуть бути викладені письмово в договорі.

Таким чином, у разі проведення медіації на стадії виконавчого провадження медіаційна угода може стати підставою для укладення мирової угоди.

Водночас, при розгляді питання щодо запровадження медіаційних процедур в процесі примусового виконання судових рішень, необхідно не забувати про закріплене статтею 1 Закону України «Про виконавче провадження» визначення самого виконавчого провадження, яке передбачає певну сукупність дій, що спрямовані на примусове виконання рішень.

Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження гарантує примусове виконання рішень, а якість такого примусового виконання визначає дієвість механізму правового регулювання в країні.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» завданням органів державної виконавчої служби та приватних виконавців є своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом.

Державний виконавець, приватний виконавець під час здійснення професійної діяльності є незалежними, керуються принципом верховенства права та діють виключно відповідно до закону.

Забороняється втручання державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших осіб у діяльність державного виконавця, приватного виконавця з примусового виконання рішень.

У свою чергу відповідно до частини першої статті 18 Закону України «Про виконавче провадження» виконавець зобов'язаний вживати передбачених Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії, з дотриманням основних засад виконавчого провадження, передбачених статтею 2 цього Закону, зокрема, розумності строків виконавчого провадження.

У зв'язку з цим при запровадженні медіації у виконавчому провадженні слід враховувати такий чинник, як можливе зловживання з боку боржників, що може призвести до затягування строків виконавчого провадження та порушення основного визначення виконавчого провадження як завершальної стадії судового провадження і примусового виконання рішень.

Як вже було зазначено, на сьогодні в законодавстві передбачено декілька альтернативних умов примирення сторін на стадії примусового виконання рішень: мирова угода, відмова стягувача від примусового виконання судового рішення, примирення сторін, залік однорідних вимог. При цьому наслідком за кожною із таких процедур передбачено закінчення виконавчого провадження та винесення відповідної постанови виконавцем.

Крім того, слід відмітити, що Закон України «Про виконавче провадження» не передбачає процедури добровільного виконання рішень боржником (крім рішень про стягнення періодичних платежів).

Оболонський районний відділ
державної виконавчої служби міста Київ
Головного територіального управління юстиції у місті Києві
Ярмоленко Катерина Юріївна